

РЕЦЕНЗИЯ

**от доц. д. ик. н. Красимир Тодоров Тодоров от
Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) - София**

на дисертационен труд за присъждане на научната степен

„доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“

Автор: д-р Норберт Жичински

**Тема: „МАРГИНАЛИЗАЦИЯ НА ВЕРИГИТЕ ЗА ПРОДАЖБИ И
УЯЗВИМОСТТА КЪМ ФИНАНСОВА И ИМИДЖ КРИЗА В КОНТЕКСТА
НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА OMNICHANNEL”**

1. Общо описание на представените материали по процедурата

Със заповед № 28 от 02.02.2021г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационния труд за придобиване на научната степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

Предадените от д-р Жичински материали включват следните документи:

1. Актуална автобиография;

2. Копие на заповед № 28 от 02.02.2021г на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов за определяне на научно жури;
3. Дисертационен труд;
4. Автореферат на дисертационния труд;
5. Списък и копия на публикации по темата на дисертационния труд, както и резюмета на тези публикации;
6. Справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд;
7. Справка за цитиранията на трудове на д-р Жичински.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Норберт Жичински придобива ОКС „бакалавър“ по специалност „Икономика и иконометрия“ в Университета по информационни технологии и Мениджмънт в гр. Ржезов, Полша през 2006 г., ОКС „магистър“ по специалността „Икономика“ през 2008 година в същия университет. След това продължава образованието си в ОНС „доктор“ в университета Мария Кюри Склодовска, Полша. В автобиографията не е посочена темата на дисертационния труд.

В професионален план, в периода 1996 – 2000 г. д-р Жичински работи в сферата на информационните технологии в Австрия. От тогава, до сега последователно той заема позиция Изпълнителен директор в две полски компании. От 2017 г. д-р Жичински работи и като асистент в технологичния университет в гр. Ржезов.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният за рецензиране труд е посветен на тема, която е неизменно актуална и същевременно обща за всяка организация – разпределените вериги за търговия на дребно като особен тип предприятия.

Целта на дисертационния труд е да се анализират и оценят проблемите с маргинализацията на тези вериги, характеризиращи се с междуотраслова маргинализация, което ги прави особено уязвими в кризисна ситуация. Извършен е анализ на възможностите на такива организации да прилагат многоканална стратегия, т.е. методи за интегриране на традиционни и електронни канали за продажба в единна, многоканална и прозрачна система за обслужване на клиенти. В контекста на антикризисната политика, прилагането на стратегия позволява получаването и поддържането на конкурентна позиция чрез използване на съвременни технологии в отговор на бързи промени в технологичната среда, което води до реализирането на икономия от мащаба.

При обосноваването на избора на изследователската задача и последващата подготовка за проучването са приети следните научни хипотези, които се потвърждават в хода на дисертацията:

Хипотеза 1. Разпръснатите търговски мрежи като особен тип предприятия, характеризиращи се с междуотраслова зависимост, са особено уязвими в кризисна ситуация.

Хипотеза 2. Внедряване на стратегията omnichannel може да се разглежда като проактивно и превантивно действие, което позволява да се получи и поддържа конкурентна позиция.

Ограничението на проучването, което очевидно се изразява до предприятия, работещи в Полша, не е категорично обусловено. За разлика от него, предметът на проучването е добре дефиниран. Той включва теоретични и практически аспекти на функционирането на разпределените търговски мрежи в контекста на тяхната маргинализация и начини за прилагане на стратегията omnichannel. За решаване на изследователския проблем са използвани теоретични и емпирични методи на проучване, включително наблюдение и научен метод САТІ. В процеса на анализ на прилагането на интегрирана многоканална стратегия е проведено проучване, използващо метода на научното наблюдение върху група полски предприятия, използващи разпределени многоканални

мрежи за търговия на дребно, след което е идентифициран и представен начинът на реализация на тази стратегия, с оглед най-добрите практики, водещи до синергия.

Проектът на дисертационен труд се състои от общо 214 страници. Текстът е обогатен със значим брой илюстративни материали - общо 56 броя таблици, както и 77 екранни фотографии от специализиран софтуерен продукт, посредством които са визуализирани редица обекти и въпроси, които авторът анализира. В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение. Цитирани са 130 научни автори.

Първата глава е посветена на представяне на развитието на търговията през цялата история от древността до наши дни - това е въведение в проблемите за осигуряване на функционирането на предприятията за търговия на дребно в условията на поява на информационната икономика.

Във фокуса на втората глава е разгледано понятието за маргинализация, както и гледната точка на автора, която характеризира търговските вериги като особено маргинализирани предприятия в светлината на проучвания, които показват тяхната маргиналност в различните отрасли и по този начин тяхната особена податливост на кризисни ситуации.

Обект на третата, последна глава на труда е практическото изследване на автора, проведено на пазара за реализация на многоканални стратегии в разпределени търговски вериги. То предоставя подробен преглед на резултатите от подобни изследвания за необходимото внедряване на интегрирана ИТ система в разпределена мрежа за продажби за осигуряване на основна подкрепа за тази стратегия. Анализът на начина за прилагане на интегрираната стратегия omnichannel е извършен по метода на научното наблюдение, изследване на група полски предприятия, използващи разпределени търговски мрежи и едновременно извършващи продажби от Интернет канал. На тази основа авторът представя предложение за внедряване на метода за многоканална интеграция, като се вземат предвид най-добрите практики, срещани по време на изследването.

Избраната структура от три глави напълно отговаря на целите на изследването и спомага за тяхното постигане. Въпреки, че авторът не е оформил изводи след всяка от отделните три глави, в края на дисертационния труд, в рамките на 5 страници той е генерализирал своите заключения. Те са представени в изразен логичен порядък и затвърждават научните постижения в разработката.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Въпреки, че автора е окомплектовал приносните моменти в своята разработка - две по две, с научен и с практико-приложен характер, аз считам, че е по-удачно да се обобщят по следния начин:

Проведеното от автора проучване позволява да се задълбочат знанията за условията, влияещи на особената уязвимост на кризи на търговски мрежи, което дава възможност да се извърши нова класификация на този тип организации като междуотраслови маргинални предприятия. Прилагането на стратегията omnichannel, дава възможност за прозрачно интегриране на продажбите, извършвани по различни канали в изследваните търговски мрежи.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатът е представил общо 25 броя научни публикации по темата на дисертационния си труд, 12 от които са на английски език. Прави впечатление, че две от публикациите имат характер на монографии, както и че само в 4 от всички публикации Норберт Жичински е единствен автор.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

На основа на представените документи може да се заключи, че кандидатът д-р Норберт Жичински изпълнява минималните национални изисквания за

придобиване на научната степен „доктор на икономическите науки“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

7. Лично участие на кандидата

От представените за рецензиране дисертационен труд и научни публикации ясно личи ангажираността на автора с тематиката, която е обект на трудовете му и неговата сериозна компетентност по изследваните теми. Без съмнение тези трудове са плод на личния му труд. Към момента на изготвянето на настоящата рецензия не е установено плагиатство в тях.

8. Автореферат

Представеният за рецензиране автореферат отговаря на изискванията за подобен род научна разработка и илюстрира коректно и в пълнота, но същевременно в сбит вид, същността на дисертационния труд.

9. Критични забележки и препоръки

Представеният за рецензиране научен труд категорично притежава своите научно-практически достойнства. Единствената забележка е, че в условията на пандемията от Корона вирус, която очевидно крие значителни рискове за изследователския обект на дисертационния труд, читателят остава с впечатление, че изследването не отразява рисковете, породени от съвременната ситуация. В тази връзка бих препоръчал на д-р Жичински, да анализира как пандемията влияе на избора на omnichannel стратегия на маргинализирани предприятия и след това да публикува получените резултати, заедно с настоящия дисертационен труд в самостоятелна монография.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на

академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидатът д-р Норберт Жичински притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на икономическите науки“** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

08.04.2021 г.

.....

Рецензент:

Доц. д. ик. н. Красимир Тодоров